

Ympäristö osana hyvää elämää ja toivottua tulevaisuutta

Osallisuus vastuullisuustyössä
-pilottihankkeen raportti

Diakonissa-
laitos

Sisällys

Esipuhe.....	3
Tiivistelmä.....	4
1 Johdanto - Osallisuus on tärkeää myös vastuullisuustyössä.....	5
2 Ketään ei jätetä	6
3 Ympäristö vastuullamme.....	8
4 Pilottihankkeen toteutus.....	9
5 Ympäristöteemaisten tulevaisuustyöpajojen tuloksia.....	13
6 Tulevaisuutta kohti.....	27
7 Lähteet	28

YMPÄRISTÖ OSANA HYVÄÄ ELÄMÄÄ JA TOIVOTTUA TULEVAISUUTTA

Osallisuus vastuullisuustyössä -pilottihankkeen raportti

Kirjoittaja Kati Lehtiö, Diakonissalaitos

Kuvitus Sanna Mander

Kuvat s. 9 Gürhan Bayramoglu, s. 12 Gürhan Bayramoglu, Pauliina Karhu,

Kati Lehtiö s. 16 Kati Lehtiö, s. 19 Tarja Kerttula, s. 20 Tarja Kerttula, s. 26 Kati Lehtiö

Diakonissalaitoksen raportteja 4/2024

ISBN 978-952-9854-57-8

Esipuhe

Tämä raportti sai alkunsa Diakonissalaitoksen johdon vastuullisuuskoulutuksesta syksyllä 2023. Espoon Lakiston esteettömällä luontopolulla pidetty koulutuspäivä sai meidät pohtimaan asiakkaittemme ja toiminnassamme mukana olevien ihmisten suhdetta luontoon ja heidän mahdollisuuksiaan osallistua ympäristöön liittyvään vastuullisuuskeskusteluun.

Halusimme käynnistää pilottihankkeen, jonka avulla kuulisimme asiakkaittemme näkemyksiä, mutta joka samalla loisi meille uudenlaista osallistavaa vastuullisuustyön mallia. Hanke sopi luontevasti osaksi vastuullisuusohjelmaamme, jonka yksi tavoitteista on asiakkaiden osallisuuden ja toimijuuden vahvistaminen.

Onneksemme Diakonissalaitoksella oli juuri toteutettu tulevaisuuskeskusteluja eri asiakasryhmien parissa ja niiden pohjalta kehitetty Ilmiöasema-konsepti tarjosi loistavan alustan myös luonto- ja ympäristökeskusteluille. Toivotun tulevaisuuden

selvittäminen selvittäminen otettiin tässäkin pilotissa yhdeksi tavoitteeksi.

Asiakkaiden ottaminen mukaan vastuullisuuskeskusteluun oli meille tärkeä askel ja tuki myös YK:n kestävän kehityksen *Leave no one behind* -periaatetta. Hanke ja sen loppuraportti osoittavat, että luonto on tärkeä meille kaikille ja ympäristön tilaan liittyvä huoli yhteinen. Sen jakavat hyvin eri tilanteessa elävät ihmiset.

Toivon, että tämä raportti tuo uusia ajatuksia ympäristö- vastuusta, mutta myös osallisuuden ja toimijuuden tärkeydestä kestävämmän tulevaisuuden rakentamisessa.

Lämmin kiitos kaikille keskusteluihin osallistuneille ja hankkeessa mukana olleille sekä tietenkin hankkeen projektipäällikkö, tulevaisuusasiantuntija Kati Lehtiölle.

Laura Niemi

Viestintä- ja vastuullisuusjohtaja
Diakonissalaitos

Tiivistelmä

Diakonissalaitoksen pilottihankkeessa luotiin uudenlaista mallia osallisuuden lisäämiseksi organisaation vastuullisuustyössä. Pilotissa järjestettiin kahdeksan tulevaisuustyöpajaa, joissa pohdittiin ympäristön ja luonnon merkitystä hyvässä elämässä sekä ympäristöön liittyviä tulevaisuuden toiveita.

Pilottityöpajoihin osallistui 52 Diakonissalaitoksen toiminnan

piirissä olevaa henkilöä eri puolilla Suomea. Työpajoissa on ollut mukana esimerkiksi nuoria, vammaisia, ylijäämäruoan kierrätyskeskuksen työntekijöitä, pitkäaikaisasunnottomia sekä maahan muuttaneita nuoria. Ympäristöteemaiset tulevaisuustyöpajat toteutettiin huhti-toukokuussa 2024. Mukana oli osallistujia sosiaalipalveluja tuottavan Rinnekotien yksiköistä sekä Diakonissalaitoksen hankkeista Kuopion seudulla, Tampereella, Oulussa ja Helsingissä.

Työpajoissa pohdittiin ympäristön ja luonnon merkitystä tulevaisuudessa hyvälle elämälle, mutta myös sitä, mitä pitäisi tapahtua ja kenen pitäisi toimia, jotta päästään kohti toivottuja tulevaisuusnäkyviä.

Pilottikokeilun aikana havaittiin, että osallistavalle ympäristökeskustelulle on tilausta. Kaikissa työpajoissa tärkeäksi nousi tulevaisuus, jossa on esteetön pääsy vihreään, hyvinvoivaan luontoon ja veden äärelle. Luontoyhteys vaikuttaa omaan mielialaan ja tuo onnellisuutta elämään. Myös luonnon puhtautta, ilmastonmuutoksen hillintää ja eläinten hyvinvointia alleviivattiin, ja kotimaisen lähiruoan roolia korostettiin. Työpajojen painokas viesti olikin, että meidän jokaisen, yksilönä ja rooleissamme eri organisaatioissa, tulee tehdä enemmän tekoja ympäristön puolesta.

Tuloksia hyödynnetään Diakonissalaitoksen vastuullisuustyössä, vaikuttamisessa, esihenkilöiden kouluttamisessa sekä vastuullisuuskampanjoissa. Raportti on julkaistu Diakonissalaitoksen verkkosivuilla.

1 Johdanto - Osallisuus on tärkeää myös vastuullisuustyössä

Vastuullisuus on ollut Diakonissalaitoksen työn lähtökohta alusta alkaen. Vastuullisuus on yksi arvoistamme ja kiinteä osa strategiaamme. Vastuullisuustyö on jatkuvaa toiminnan kehittämistä ja konkreettisia tekoja.

Vastuullisuusohjelman avulla Diakonissalaitos johtaa ja seuraa vastuullisuustavoitteiden edistymistä. Vuonna 2024 tavoitteena on jalkauttaa uudella tavalla vastuullisuusohjelmaa läpi organisaation.

Keväällä 2024 Diakonissalaitoksen toteutti pilottihankkeen, jossa luotiin uudenlaista mallia sille, miten osallisuus voisi näkyä entistä paremmin vastuullisuusohjelmassa ja arjen vastuullisuusteoissa. Diakonissalaitoksen vastuullisuusohjelmassa on neljä pääteemaa. Niistä kaksi, ympäristö sekä asiakkaiden osallisuus ja toimijuus, kietoutuvat yhteen tässä kokeilussa. Asiakkaiden mukaan ottaminen ympäristövastuun pohdintaan onkin tärkeä askel koko organisaation vastuullisuuden kehittymisessä.

Ympäristöstä monella on paljon sanottavaa. Tämä havaittiin jo aiemmin, kun Diakonissalaitos järjesti asiakkaiden kanssa 20

tulevaisuustyöpajaa Sitran rahoittaman *Kohti ihmisarvoista tulevaisuusvaltaa* -hankkeen aikana 2023–2024 osana Diakonissalaitoksen omaa Ilmiöasema-tulevaisuustyötä¹.

Tulevaisuustyöpajoissa pohdittiin, millainen voisi olla toivottu yhteinen tulevaisuus Suomessa. Havaitimme, että ympäristöteema nousi keskusteluissa toistuvasti esiin. Hyvinvoiva luonto ja jokaisen vastuu nähtiin erittäin merkitykselliseksi osaksi hyvää tulevaisuutta. Erikseen ympäristöön keskittyviin tulevaisuustyöpajoihin tuntui siis olevan tilausta. Pilottihankkeessa ympäristöteema nostettiin keskiöön.

Tässä raportissa kerromme, kuinka pilottihankkeen ympäristöteemaiset tulevaisuustyöpajat järjestettiin ja mitä työpajoissa nousi esiin. Millainen merkitys ympäristöllä ja luonnolla on Diakonissalaitoksen toiminnassa mukana oleville ihmisille? Entä mitä pitäisi tapahtua, jotta luonnon ja yhteisen ympäristön tila olisi tulevaisuudessa hyvällä tolalla? Kuvaamme myös, millaisia syötteitä tulevaisuustyöpajoista nousee Diakonissalaitoksen vastuullisuustyöhön.

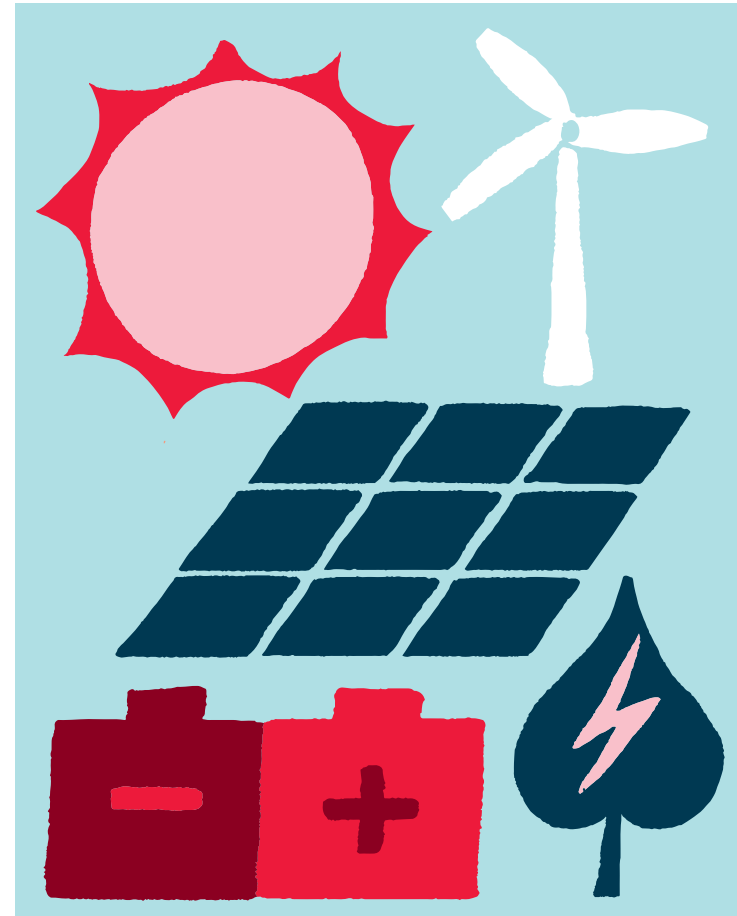
¹ Diakonissalaitos käynnisti uudenlaisen tulevaisuustyön, Ilmiöasema-toiminnan, alkuvuonna 2023. Ilmiöasema-toiminnassa haluttiin viedä tulevaisuuskeskustelut sinne, missä ei yleensä kysytä ihmisiltä tulevaisuudesta: omien kävijöidensä ja asiakkaidensa luokse. Diakonissalaitos yhdessä omistamansa Rinnekodit Oy:n kanssa tekee työtä haavoittuvassa tilanteessa olevien ja erityistä tukea tarvitsevien ihmisten parissa.

2 Ketään ei jätetä

Diakonissalaitoksen vastuullisuusohjelma edistää YK:n kestävän kehityksen tavoitteita (*Sustainable Development Goals*)². YK:n jäsenmaiden yhdessä sopimalla 17 tavoitteella pyritään rakentamaan kestävämpi maailma vuoteen 2030 mennessä.

Kestävässä kehityksessä otetaan tasavertaisesti huomioon ympäristö, talous ja ihminen. Äärimmäinen köyhyys halutaan poistaa maailmasta, mutta samalla turvata hyvinvointi ympäristölle kestävällä tavalla. Ihmisen toiminta on sopeutettava maapallon luonnonvaroihin ja luonnon kestäkykyyn niin, että tulevatkin sukupolvet otetaan huomioon.³

Myös Diakonissalaitoksen vastuullistyössä on samat kolme tukijalkaa: kannamme vastuun ympäristöstä ja ihmisistä sekä toimimme hyvän hallintotavan mukaisesti, mikä tarkoittaa esimerkiksi huolellista taloudenpitoa. Noudatamme ESG-luokittelua, joka on lyhenne englannin kielen sanoista Environment, Social ja Governance.

² UN 2024

³ YK-liitto 2024

Diakonissalaitoksen vastuullisuusohjelmassa on neljä pääteemaa: Yhteiskunnallisen luottamuksen lisääminen, Hyvinvoiva ja osaava henkilöstö, Vastuu ympäristöstä sekä Asiakkaiden osallisuuden ja toimijuuden vahvistaminen. Nämä neljä pääteemaa kytkeytyvät useisiin YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin.

Koko YK:n kestävän kehityksen ohjelmassa kaiken läpäisevä periaate on, että ketään ei jätetä kehityksessä jälkeen (*Leave no one behind*). Periaate tarkoittaa, että erityistä huomiota on kiinnitettävä ihmisiin tai ihmisryhmiin, jotka usein jätetään syrjään tai unohdetaan. Näin tavoitellaan syrjinnän ja poissulkemisen sekä eriarvoisuuden ja haavoittuvuuden

vähentämistä. Muita suuremmissa syrjintävaarassa ovat usein eri vähemmistöt, iäkkäät tai vammaiset henkilöt.⁴

Leave no one behind -periaate on erityisen tärkeä punainen lanka Diakonissalaitoksen vastuullisuustyössä. Diakonissalaitoksen visio on ihmisarvoinen elämä, jossa myös eri tavoin haavoittuvaan asemaan päätyneillä ihmisillä on tasavertainen mahdollisuus ja kokemus olla tarpeellinen yhteiskunnassa ja osallistua. Mukana oleminen koskee myös luonnon hyvinvointiin ja ympäristövastuullisuuteen liittyviä keskusteluja ja tekoja.

Kuva 1. Diakonissalaitoksen vastuullisuusohjelman neljä pääteemaa ovat kytköksissä YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin.

4 UN Sustainable Development Group 2024; Oikeusministeriö 2024

3 Ympäristö vastuullamme

Vastuullisuusohjelman teema **Vastuu ympäristöstä** tarkoittaa Diakonissalaitoksella sitä, että koko organisaatio tekee tekoja ympäristön ja ilmaston hyvinvoinnin parantamiseksi.

Ilmastonmuutos muokkaa parhaillaan elinoloja maapallolla. Lämpeneminen on merkittävä riski ihmisille, luonnon monimuotoisuudelle, ruoan saatavuudelle sekä köyhyyden ja eriarvoisuuden poistamiselle⁵. Samalla kun maapallon ilmasto muuttuu, Suomen leveysasteilla muutos on keskimääräistä suurempi. Niin tavallinen suomalaisten arki kuin elinkeinot, kuten maatalous tai matkailu, ovat kokemassa muutoksia. Seuraukset maapallolla eivät jää vain paikallisiksi ongelmiksi, vaan esimerkiksi tulvien ja kuivuuden vaikutukset heijastuvat Suomeenkin⁶.

Myös luontokato on maailmanlaajuista, ja Suomessakin luonto köyhtyy: eliölajeista 12 prosenttia ja Suomen luontotyypeistä lähes puolet ovat uhanalaisia⁷.

Muutokset ilmastossa ja ympäristössä eivät kuitenkaan tapahdu itsestään. Ihminen, ilmasto ja luonto ovat olleet aina kytköksissä toisiinsa, joten isoilla ja pienillä teoilla on merkitystä joka päivä. Suomessa tehdään jo paljon asioita uudella tavalla, ilmastoa ja ympäristöä ajatellen. Jokaista tarvitaan. Suomen Kestävyyspaneeelin⁸ mukaan ekologisesti kestävän ja reilun hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen on samanlainen kansallinen hanke kuin yleisen oppivelvollisuuden tai yhteisen terveydenhuollon luominen on ollut.

Diakonissalaitos on sitoutunut kantamaan vastuuta ympäristöstä. Vuonna 2024 Diakonissalaitoksen tavoite on vähentää kasvihuonepäästöjä, kuluttaa vähemmän sähköä ja energiaa lämmitykseen, pienentää ruokahävikkiä, kierrättää enemmän ja vahvistaa koko henkilökunnan osaamista ympäristöön liittyen.

Me ihmiset voidaan vaikuttaa. Ei me voida kaikkea muokata, mutta pienillä teoilla jokainen voi. [Toivon] että ihmiset alkaisivat enemmän välittämään siitä, mitä meidän ympäristöllemme tapahtuu, esimerkiksi kierrättämällä.”

Vamos-nuori

5 Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko 2023, 168

6 Ympäristö.fi 2024a

7 Ympäristö.fi 2024b

8 Kestävyyspaneeeli 2022, 2

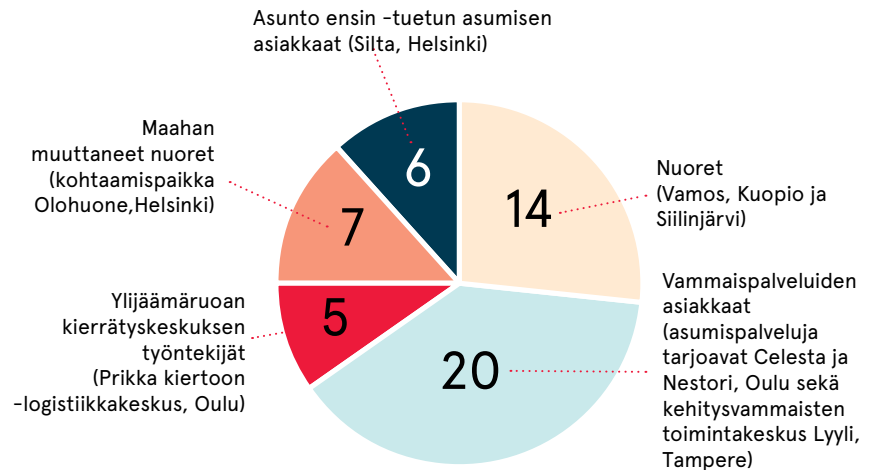
4 Pilottihankkeen toteutus

Pilottihankkeen ympäristöteemaiset tulevaisuustyöpajat järjestettiin huhti–toukokuussa 2024 Diakonissalaitoksen toiminnan piirissä eri puolilla Suomea.

Työpajoihin osallistui 52 Diakonissalaitoksen toiminnassa mukana olevaa henkilöä. Mukana oli osallistujia Diakonissalaitoksen hankkeista sekä Diakonissalaitoksen omistaman Rinnekodit Oy:n yksiköistä Kuopion seudulla (2), Tampereella (1), Oulussa (3) ja Helsingissä (2). Mukana oli Vamos-toimintaan osallistuvia nuoria, maahan muuttaneita nuoria, kehitysvammaisten ja autismikirjon henkilöiden toimintakeskuksen asiakkaita, vammaisten asumisyksikön asukkaita, Asunto ensin -tuetun asumisen palvelujen asiakkaita (pitkäaikaisasunnottomien palvelut), ja ylijäämäruoan kierrätyskeskukseen työllistettyjä työntekijöitä.

Jokaisessa työpajassa oli mukana myös henkilö, joka kirjasi keskusteluista mahdollisimman tarkat mutta anonymisoidut muistiinpanot.

Työpajat ohjasi tulevaisuusasiantuntija Kati Lehtiö. Toimintakeskus Lyyliässä työpajan ohjasi yksikön oma asiantuntija Nita Lehtimäki. Lyyliässä toteutettiin useamman kerran kokonaisuus, jossa valmistauduttiin ja harjoiteltiin varsinaista työpajaa varten.

Kuva 2. Ympäristöteemaisiin tulevaisuustyöpajoihin osallistuneet (lkm).

Kuva 3. Kuopion seudulla työpajoihin osallistuneet nuoret pohtivat, mikä merkitys luonnolla ja ympäristöllä on hyvälle elämälle tulevaisuudessa. Apuvälineenä käytettiin Diakonissalaitoksen kehitysvaiheessa olleita keskustelukortteja.

Mitä kysimme ja miten?

Ympäristöteemaisissa tulevaisuustyöpajoissa oli kaksi pääkysymystä: Mikä on ympäristön ja luonnon merkitys hyvälle elämälle tulevaisuudessa ja mitä kenenkin pitäisi tehdä, jotta toivotut näkymät toteutuisivat.

Työpajat olivat luonteeltaan lyhyitä ja kertaluonteisia. Työpajat kestivät 1–2 tuntia, ja yleisimmin lopputuotos saatiin valmiiksi 1,5 tunnissa. Rakenteeltaan työpajat olivat toiminnallisia. Työskentelyssä hyödynnettiin osin tulevaisuustyön menetelmiä, joita oli kehitetty Kohti ihmisarvoista tulevaisuusvaltaa -hankkeessa⁹.

Työskentely aloitettiin valmistautumalla teemaan jo ennen työpajaa. Yhteisissä kokoontumistiloissa oli nähtävillä ajatuksia herättelevä juliste, jossa oli kysymyksiä aiheesta. Lisäksi osallistujat saivat nähtäväkseen tiedotejulisteeseen, jossa kerrottiin, miksi työpajat järjestetään ja mihin työpajojen tuloksia käytetään. Kehitysvammaisten ja autismikirjon henkilöiden toimintakeskuksessa työpajaan valmistauduttiin järjestämällä kaksi virittelevää kertaa, jolloin osallistujat pohtivat Papunet-kuvasanaston ja askartelun keinoin, mitä ympäristö ja luonto tarkoittaa sekä mitkä ovat tärkeitä asioita niihin liittyen.

Varsinaiset työpajat aloitettiin virittäytymällä yhdessä tulevaisuutta ja ympäristöteemaa kohti. Virittäytymisessä käytettiin pieniä esineitä, joiden kautta kukin sai kertoa, mitä toivoi lähitulevaisuudessa tapahtuvan.

Usein osallistujat toivat esiin jo tässä vaiheessa ympäristöön ja ilmastoon liittyviä toiveitaan.

Kun oli siirrytty valmiiksi ajatuksissa lähitulevaisuuteen, työskentelyä jatkettiin paneutumalla ympäristöteemaan. Osassa työpajoista pohdittiin ensin, mitkä asiat askarruttavat tai minkä asioiden haluaisi nykyhetkessä muuttuvan. Pohdinnat tuotiin tarralapuilla yhteiseen työpohjaan, minkä jälkeen ajatuksista keskusteltiin.

⁹ Sitran rahoittamassa tulevaisuusvaltahankkeessa 1.9.2023 – 30.4.2024 kehitettiin uudenlaisia esteettömpiä ja saavutettavampia menetelmiä ja malleja, jotta yhä useamman olisi helpompaa osallistua yhteistä tulevaisuutta koskevaan keskusteluun. Kehitystyössä pyrittiin ottamaan huomioon liikkumisen haasteet, neuropsykiatriset (erityis)piirteet, päihtymystila, keskittymis-, muisti- ja kielivaikeudet, sekä neuroepätyypilliset henkilöt ja henkilöt, jotka kommunikoivat muuten kuin puhumalla. Menetelmiä esitellään Diakonissalaitoksen verkkosivuilla <https://www.hdl.fi/tulevaisuusvalta/>.

Työpajan ohjelma

Luonto ja ympäristö & Hyvä elämä tulevaisuudessa

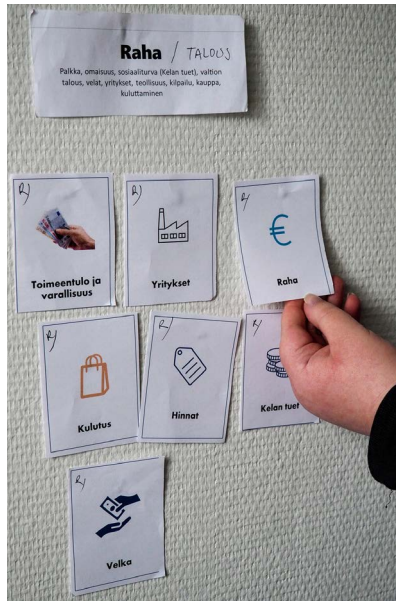
Useimmissa työpajoissa kuitenkin työskenneltiin pelkästään keskustelukorttien ja valmiiden työpohjien avulla. Kukin osallistuja sai valita 1–2 korttia yli 90 kortin joukosta. Kortti edusti sitä, mitä osallistuja toivoi ympäristöön ja luontoon liittyen tulevaisuudelta. Kortit tuotiin yhteiseen työpohjaan. Korttien avulla käytiin keskustelua siitä, minkä asioiden pitäisi olla paremmin tai mitä pitäisi tapahtua, jotta luonnon ja yhteisen ympäristön tila olisi tulevaisuudessa hyvällä tolalla. Lopuksi työpajoissa pohdittiin, kenen pitäisi toimia ja miten. Mitä minun, meidän sekä muiden toimijoiden Suomessa tai maailmassa pitäisi tehdä? Ajatuksia kerättiin ylös tarralapuilla. Kunkin työpajan lopputuotoksena oli yhteen koottu tiivistelmä ympäristön ja luonnon toivotusta tulevaisuudesta sekä toimista, jotka tukevat toivotun tulevaisuuden toteutumista.

Kehitysvammaisten ja autismikirjon henkilöiden toimintakeskuksessa ei tehty erillistä virittelyä, vaan alettiin työstää henkilökohtaisia työpohjia jatkona aiemmalle työskentelylle. Valmistavilla kerroilla kiinnostavimmaksi aiheeksi olivat valikoituneet keinot, joilla ihmiset voivat huolehtia luonnon puhtaudesta. Aiheesta oli askarreltu valmiiksi materiaaleja, joissa käytettiin Papunet-kuvia ja sanastoa. Nyt materiaaleja hyödynnettiin varsinaisessa työpajassa ja synnytettiin askartelemalla ja kirjoittamalla seitsemän erilaista lopputuotosta.

Kuva 4. Ennen työpajaa osallistujat valmistautuivat teemaan. Apuna oli ajatuksia herättelevä juliste. Työpajan alussa kerrottiin visualisoimalla, mitä tehdään ja missä järjestyksessä.

Työpajoissa käytiin paljon runsasta keskustelua ja osallistuminen oli aktiivista. Ympäristö ja luonto herättävät tunteita, ja mielipiteitä ja näkemyksiä jaettiin rohkeasti, vaikka näkemykset olisivat olleet erilaisiakin. Usein osallisuus-keskeisissä tulevaisuustyöpajoissa on läsnä kokemus siitä, että ollaan yhdessä jonkin

arvokkaan asian äärellä. Näin oli nytkin. Osallistujien parissa tuotiin myös esiin, että ajatuksia ja ideoita olisi tärkeää viedä käytäntöön ja eteenpäin. Ihmisillä on halu vaikuttaa – myös ympäristön ja luonnon tulevaisuuteen.

5 Ympäristöteemaisten tulevaisuustyöpajojen tuloksia

Kun työpajoissa pohdittiin ympäristön ja luonnon merkitystä hyvälle elämälle tulevaisuudessa, useampi pääteema nousi esiin:

- yhteys luontoon ja metsään sekä sen merkitys hyvinvoinnille,
- luonnon, ilman ja vesistöjen puhtaus
- ilmastonmuutoksen hillintä
- eläinten hyvinvointi
- maatalous ja kotimainen ruoka.

Lisäksi työpajoissa tunnistettiin useita muutosvoimia. Näiden muutosvoimien nähtiin vaikuttavan erityisesti siihen, millaiseksi ympäristön ja luonnon tulevaisuus muotoutuisi. Mahdollisuutta muuttaa asioita kuvattiin eniten yksilön tasolla, mutta tekojen vaikutuksia pohdittiin myös organisaatioiden, yhteisöjen ja päättäjien tasolla:

- ihmisten arvot ja käytännön valinnat
- organisaatioiden ja päättäjien mahdollisuus vaikuttaa
- tieto, tutkimus ja innovaatiot
- kulttuuri ja media
- teknologia, energia ja rakentaminen

Haluaisin, että ihmiset oppisi olemaan tuhoamatta tätä palloa. Mennään jo ylinopeutta, pitäisi ottaa järki käteen."

Tuetun asumisen asiakas

Hyvässä tulevaisuudessa on puhdas ja terve ympäristö, luonto jokaista lähellä

1) Yhteys luontoon ja metsään lisää hyvinvointia

Työpajoissa nousi näkyvimmin esiin luontoyhteyden merkitys omalle hyvinvoinnille. Tulevaisuudessa on tärkeää, että luonto on edelleen lähellä ja jokaisella on sinne pääsy. Jokaisen oikeus olla luonnossa on tärkeää säilyttää, ja olisi hienoa, että se olisi ihmisten oikeus myös muualla maailmassa.

Luonnossa halutaan viettää aikaa, retkeillä, kerätä marjoja ja urheilla mutta myös luoda uutta kuten valokuvata tai tehdä taidetta ja laulaa. Vammaisille on tärkeää, että luontoon pääsy on tulevaisuudessa esteettömämpää. Myös pääsyn veden ääreen pitäisi olla helpompaa, vaikka liikkuisi pyörätuolilla. Tarvitaan esteettömiä reittejä ja avustajia.

Kun luontoa on ympärillä, tulevaisuuden ympäristö on viihtyisämpi. Jo luontonäkymän katsominen ja läheisyys "tylsien betonirakennusten" sijaan tuottaa mielihyvää. Vihreyden ja luonnon koettiin jopa piristävän ja vaikuttavan suoraan omaan mielialaan. Yksi havainnollisti asiaa kertomalla, että kesällä ei tarvitse mielialälääkkeitä samoin kuin muulloin.

*"Se millaisessa ympäristössä olemme, vaikuttaa onnellisuuteen. Piristää mieltä, kun saa olla luonnossa. Oma satoa jos voi korjata, se piristää."
(Tuetun asumisen asiakas).*

"Toivon että [ympäristö] näyttää kivalta. On just sitä luontoo ja ei niinku masennu."

Vamos-nuori

"Vaikuttaa mielialaan todellakin, että miltä maisema näyttää."

Vamos-nuori

"Sitä oon ihmetelly Nallikarissa, ettei ole reittiä, että pääsisi veden äärelle."

Vammaispalvelujen asiakas

Omaan ympäristöön halutaan tulevaisuudessa vihreyttä ja paljon puita, myös kaupungissa. Erityisesti metsiin monella oli läheinen suhde, ja tuota suhdetta ei haluttu menettää. Metsien tärkeys nousi esiin myös muista kulttuureista hiljattain maahan muuttaneilla nuorilla:

*”On rentouttavaa käydä metsässä mietiskelemässä”
(Olohuone-palvelun nuori).*

Puiden kaatamisesta oltiinkin huolissaan useissa työpajoissa:

*”Nyky-Suomessa puita hakataan aivan liikaa”
(Vammaispalvelujen asiakas).*

*”Lähettyvillä oli ennen pelkkää metsää ja nyt rakennettu rivitaloja. Nyt ankean näköistä, kun metsä hakattu ja taloja rakennettu.”
(Vamos-nuori).*

*”Toivon, että rakennetaan eläviä taloja: rakennetaan taloja luontoon, ei laiteta metsiä sileiksi rakennuspaikkojen tilalta.”
(Tuen asumisen asiakas).*

Esiin nostettiin myös toive siitä, että vanhoja metsiä ei tuhottaisi, ja metsiä ennallistettaisiin enemmän.

[Luontopolkujen tärkeydestä]

Ois mettää, että pystyy kävelemään, ettei kaikkee vedettä pois ja rakennettas asutusta tilalle. Pääsis veden ja luonnon äärelle. On kivaa kävellä luonnossa, ettei oo asutusta. Keskustan lähellä ois luontoo, ettei oo niinkun 100 km, että näkkee puun.”

Vamos-nuori

2) Puhdas luonto, ilma ja vesistöt

Toinen tärkeä elementti on ympäristön puhtaus. Kaikissa työpajoissa oltiin sitä mieltä, että ihmiset heittävät roskia välinpitämättömästi luontoon, ja sen pitäisi muuttua. Nykyisestä muovin määrästä ja mikromuovista niin maalla kuin vesistöissä oltiin huolissaan.

*”Sitä on ihan joka paikassa ja esineessä ja pakkauksessa, kännyköissä ja tavaroissa.”
(Kiertotalouskeskuksen työntekijä).*

Merissä kalat kärsivät muovista, ja mikromuovi päätyy ihmistenkin elimistöön.

Puhtaus vaikuttaa moneen asiaan.

*”Luontoa ei saa tuhota, luonnossa on lehdet ja havut, jotka tuottaa happea.”
(Vammaispalvelujen asiakas).*

*”Ilma tuntuu erilaiselta, kun on puhdasta.”
(Vamos-palvelun nuori).*

”Meidän pitäisi herätä ja keksiä idea, millä voisimme puhdistaa luontoa. Leivätkin voisi olla paperipussissa. Miksi tarvitaan joka paikkaan muovia?”

Tuetun asumisen asiakas

Kuva 5. Kehitysvammaisten ja autismikirjon henkilöiden toimintakeskus Lyyllissä haluttiin pohtia erityisesti, miten luonto pysyisi puhtaana. Tärkeänä pidettiin jätteiden lajittelua ja ettei roskia heitetä luontoon tai pulloja järveen. Monille oli tärkeää uiminen puhtaassa järvivedessä. Myös luonnossa ja vesissä asuville eläimille ja kaloille puhtaus on tärkeää.

Toiveikkaammissa näkymissä roskat laitetaan roskeen ja lajitellaan, pullot viedään kauppaan, kotonakin kierrätetään pahvia ja muovia, jätettä hyödynnetään paremmin, ylijäämäruoka kierrätetään, eikä metsiin tai vesiin kipata jätteitä. Hankitaan "vanhaa kunnon tavaraa", jota pystyy korjaamaan ja käyttämään pitkään.

Myös tulevaisuuden ratkaisuja ideoitiin. Materiaalit voisivat olla ympäristöystävällisempiä. Muovin tilalle pohdittiin paperituotteita ja kannusteita keksittiin:

"Vois olla joku panttijärjestelmä, niin kuin pulloissa. Jos sais jätteistä jonkun rahallisen vastineen, kun kierrättää ne. Sillon ei menis sekajätteisiin kaikki tavarat, jos sille sais rahallisen arvon. Sillon varmasti menis kaikki pienmetallit ja muovit kiertoon." (Vamos-palvelun nuori).

Jätepussitkin voisivat olla paperista. Paperitehtaat saisi töitä Oulussakin. Kierrätettävät raaka-aineet!" (Vammaispalvelun asiakas).

"Nuorilla on usein 'ihan sama' -asenne, esim. nakataan oluttölkki tms. menemään."

Vamos-nuori

3) Ilmastonmuutosta hillitään

Työpajoissa ilmastonmuutos suurena muutosilmiönä kytkeytyi moniin muihinkin aiheisiin. Ilmastonmuutos herätti tunteita. Vaikka keskusteluissa luotiin toivon näköaloja, varsinkin nuorten parissa ilmastonmuutos sekä ”kaiken maailman sodilla” uhittelu saattoivat varjostaa tulevaisuudennäkymiä:

”En mä voi sanoo, että tulevaisuus vaikuttaa mitenkään hirveen hyvältä. Kovin positiiviselta loppujen lopuks. Tai ehkä Suomessa. Mutta Suomi on niin pieni maa.”
(Vamos-nuori)

Ilmaston lämpenemistä haluttiin hidastaa. Muutosta saatettiin pohtia oman arjen vaikutustenkin kautta: jos talvet lämpenevät, kadut ovat liukkaampia, jolloin joudutaan hiekoittamaan enemmän, mikä taas vaikuttaa hengitysilmaan ja erityisesti niihin, joilla on allergiaa ja astmaa.

”Ihan hyvä, kun pysyttäs vaan tässä [ettei ilmasto lämpenisi enempää]. Päästöt vaikuttaa siihen.”
(Vammaispalvelujen asiakas).

”Aiheuttaa jo nykyään aikamoisia katastrofeja ja pahenee vaan, jos mitään ei tehdä. Veikkaan että kaikkia ainakin johonkin pisteeseen asti ahdistaa ilmastonmuutos, kun ympäristö tuhoutuu ympäriltä.”

Vamos-nuori

4) Eläimet voivat hyvin

Ympäristön ja luonnon tulevaisuus vaikuttaa myös eläinten hyvinvointiin. Eläinten kunnioitusta ja huomioon ottamista nostettiin esiin monissa keskusteluissa. Luonto nähtiin paikaksi, jossa eläimet pesivät ja asustavat. Oli tärkeää, että eläimillä on ruokaa ja ne saavat olla rauhassa metsissä. Ihminen voi auttaa eläimiä pitämällä luonnon puhtaana.

Kehitys vaikuttaa myös lemmikkien ja hyötyeläimien hyvinvointiin. Mitä enemmän Suomi kaupungistuu, sitä vähemmän lemmikkien tai isompien eläinten, kuten hevosten, kanssa on tilaa elää:

”Jos kaikki muuttuu betoniviidakoksi, ei kaikki eläimet voi sopeutua sinne. Eläinten näkökulmasta tulisi varjella vihreää luontoa.

(Vamos-nuori).

Myös eläinten onnellisuutta sivuttiin. Entä jos ihmisen käsitys eläimistä ja niiden tietoisuudesta on erilainen tulevaisuudessa?

”Mietityttää miten onnellisia ne eläimet on, jotka me ostetaan kaupasta”
(Tuetun asumisen asiakas).”

”Vaikka en ole eläinaktivisti, ei sellainen 30x30 häkki ole eläimen paikka.”

(Tuetun asumisen asiakas).

Eilen katottiin video siitä, kun soluista tehtiin kananlihaa. Joskus tulevaisuudessa ois ihan siistiä jos niin ois, ettei tapettais kanoja ollenkaan”.

(Vamos-nuori)

”Tällä hetkellä Amerikassa tutkitaan, voiko kana tai kukko tunnistaa oman peilikuvansa.”

Vammaispalvelujen asiakas

”Simpukat puhdistaa luontoa, ja toivoisin että niitä olisi kymmenen vuoden päästä olemassa yhtä paljon kuin nykyisinkin.”

Vammaispalvelujen asiakas

5) Arvostamme maataloutta ja kulutamme kotimaista ruokaa kohtuullisesti

Maaseutu sekä kotimaisen maatalouden ja ruoantuotannon säilyminen olivat yksi osa hyvää ympäristön tulevaisuutta. Tulevaisuudessa suomalaiset voisivat syödä enemmän kotimaisia lähellä tuotettuja kasviksia, varsinkin luonnonmukaisesti kasvatettuina. Ihmiset keräisivät myös enemmän sieniä ja marjoja metsistä. Ihmisten olisi hyvä oppia myös kasvattamaan kasveja itse.

Maaseutua voisi hyödyntää nykyistä paljon paremmin:

”Pakettipellot pitäisi laittaa kasvamaan vihreää kultaa. Kasvatettaisiin itse kasvikset. Luonnon käyttö energiatalouteen.”

*”Kasvatetaan pajuja ja niistä tehdään haketta. Korvattaisiin tällä kivihiihi ja osa öljylämmitystä.”
(Vammaispalvelujen asiakas).*

”Afrikassakin kuolee ihmisiä nälkään joka päivä. Ne ois kauhuissaan, jos ne näkis miten täällä heitetään ruokaa roskiin.”

Kiertotalouskeskuksen työntekijä

Kun väestö kasvaa maapallolla, ruoasta voi tulla myös pulaa. Siihen nähden syömäkelpoisen ruoan heittäminen hukkaan ei ole järkevää. Kulutuksen pitäisi olla kohtuullista, ja hyviä käytäntöjä tulisi monistaa:

*”Tää Prikka kierto on [ylijäämäruokaa kierrättävä logistiikkakeskus] on tosi hyvä. Sais joka paikassa maailmassa olla tällaisia.”
(Kiertotalouskeskuksen työntekijä)*

Kasvien syönte. Suomalaisia kasviksia, lähempänä tuotettuja kasviksia. Niitä on turha tuoda jostakin kaukaa.”

Vammaispalvelujen asiakas

Kuva 6. Diakonissalaitoksen hallinnoima kiertotaloushanke Prikka kierto kierrättää ylijäämäruokaa Oulussa. Logistiikkakeskuksen työntekijät ja vapaaehtoiset hakevat ylijäämäruokaa lahjoittajilta keskukselle ja jakavat sen ruoka-apuna eteenpäin.

Mitä pitäisi tapahtua ja kenen pitäisi toimia?

Jotta ympäristö voisi hyvin ja tuottaisi hyvinvointia niin kasvillisuudelle, eläimille kuin ihmisille, monien muutosvoimien täytyisi viedä kehitystä toivottuun suuntaan.

Eniten vastuuta nähtiin jokaisella yksittäisellä ihmisellä.

Vaikka kaikkea ei voikaan muokata, pienillä teoilla voi aina muuttaa jotain. Ihmisten arvot ja valinnat muokkaavat ympäristön tulevaisuutta:

*”Ympäristösuojelu lähtee pienistä asioista”
(Vammaispalvelun asiakas).*

*”Kerään aina roskat maasta, kun kävelen luonnossa”
(Maahan muuttanut nuori).*

Arvomuutosta kaivattiin:

*”Monet elää putkessa ja ajattelee, että kaikki jatkuu vain, eikä mieti ympäristöä.”
(Tuetun asumisen asiakas).*

*”Pitäisi olla kiinnostus muihin ihmisiin, luontoon, maapalloon.”
(Vamos-nuori).*

Myös yksittäisen ihmisten vaikutusta toisten mielipiteisiin pohdittiin:

*”Yksi pystyy pilaamaan aika paljon ja päin vastoin”
(Tuetun asumisen asiakas).*

*”Yksi ihminen voi saada muita mukaan esimerkiksi kierrätykseen. Kun yksi laittaa roskat väärään paikkaan, se on siinä sitten.”
(Tuetun asumisen asiakas).*

Tavaroita voisi korjata uusien ostamisen sijaan.

*”Korjaaminenhan on aina hyvä. Ihmisten yleisesti [pitäisi korjata asioita]. Olen ite edelläkävijä tässä asiassa.”
(Vammaispalvelujen asiakas).*

Mua ärsyttää, kun roskia jää kaikkialle. Käyn vapaa-ajalla keräämässä roskia ja pulloja.”

Kiertotalouskeskuksen työntekijä

Päättäjiltä toivottiin myös asennemuutosta ja selkeämpiä tekoja niin organisaatioiden johdossa kuin politiikassa.

”Mielipiteisiin ja asenteisiin tarkoitin kollektiivisesti muutosta. Tietysti myös päättäjien ja johtajien mielipiteisiin ja asenteisiin.” (Vamos-nuori).

Ympäristöön liittyvien poliittisten päätösten todettiin olevan arvokeskustelua:

”Ne [nykypoliitikot] ei käsitä yhtään, että mihin suuntaan tätä meidän Suomen maata ja ympäristöä ollaan viemässä” (Vammaispalvelujen asiakas).

Esimerkiksi tiukemmilla sanktioilla voisi saada roskaamista kuriin:

”Joissain muissa maissa, kun heität roskia maahan, saat hirveät sakot, mutta täällä on aika löysää”. (Tuetun asumisen asiakas)

Päättäjien valtaan kytkeytyi keskusteluissa myös raha ja taloudellisen hyödyn tavoittelu esimerkiksi tilanteissa, joissa rakentaminen tuhoaa metsäpinta-alaa.

”Kaupallista hommaa rakentaminen nykyään, ei mietitä ihmisten viihtyvyyttä.” (Tuetun asumisen asiakas).

Isot yhtiöt, ne kenellä on valta ja rahaa, varmaan vois sijoittaa just tämmöseen, mikä edistää luonnon hyvinvointia ja ilmastonmuutoksen hidastamista.”

Vamos-nuori

Raha tuo varsinkin organisaatioille vaikutusvaltaa ja sen mukana vastuun. Valintoja voi tehdä ympäristöä ajatellen, ja varoja voidaan sijoittaa ilmastonmuutoksen hidastamiseen:

*"Isot herrathan ne on, jotka aiheuttaa joukkotuhon. Yksittäisen ihmisen valinnat ei vaikuta niin paljon kuin esimerkiksi teollisuudesta aiheutuvat päästöt."
(Vamos-nuori) "*

*"Miksei ne ihmiset, joilla on tarpeeksi rahaa, voi alkaa keskittyä muihin ihmisiin? Kun niillä on jo kaikki mitä ne tarvii."
(Vamos-nuori)*

Organisaatiot voisivat rakentaa hirrestä, kannustaa työntekijöitä pyöräilyyn tai toimia kiinteistöissä, jossa on kierrätysmahdollisuus.

Myös oma käytettävissä oleva raha puhutti. Esimerkiksi terveellisen lähiruuan ostaminen on vaikeaa, kun ruoka on kallista:

*"Köyhempien ei oo varaa ostaa oikeanlaista ruokaa"
(Vamos-nuori).*

Toimeentulon nähtiin hidastavan yksittäisten ihmisten mahdollisuuksia vaikuttaa ympäristön hyvinvointiin:

*"Nuoret on meidän tulevaisuus, nyt heiltä otetaan tuet pois. Ei ole varaa käydä kouluja, ei työllisty, tulee ongelmia. Köyhyys aiheuttaa ongelmia, myös ympäristöön välillisesti.
(Tuetun asumisen asiakas)*

"Tässä taloyhtiössä ei ole kierrätysmahdollisuutta, ja sen pitäisi olla kaikissa taloissa."

Vamos-nuori

Yhteiskunnan eri osaset yhdessä lisäävät ympäristövastuullisuutta.

Useissa keskusteluissa pohdittiin, kuinka energiaa voisi tulevaisuudessa tuottaa ympäristöystävällisemmin. Kun uusiutuvat energianlähteet, kuten tuuli, aurinko ja vesi, saavat enemmän sijaa, tiedostettiin, että uusia ongelmiaakin voi syntyä. Tällä hetkellä ekologiset sähköautot voivat olla ongelmajätettä jo kymmenen vuoden päästä. Entä kun fossiilisista polttoaineista luovutaan, mistä korvaavat verot saadaan?

“--nouseeko meidän sähkön hinta ja sähkövero, jos me siirrytään sähköautoiluun?”

(Vammaispalvelujen asiakas)

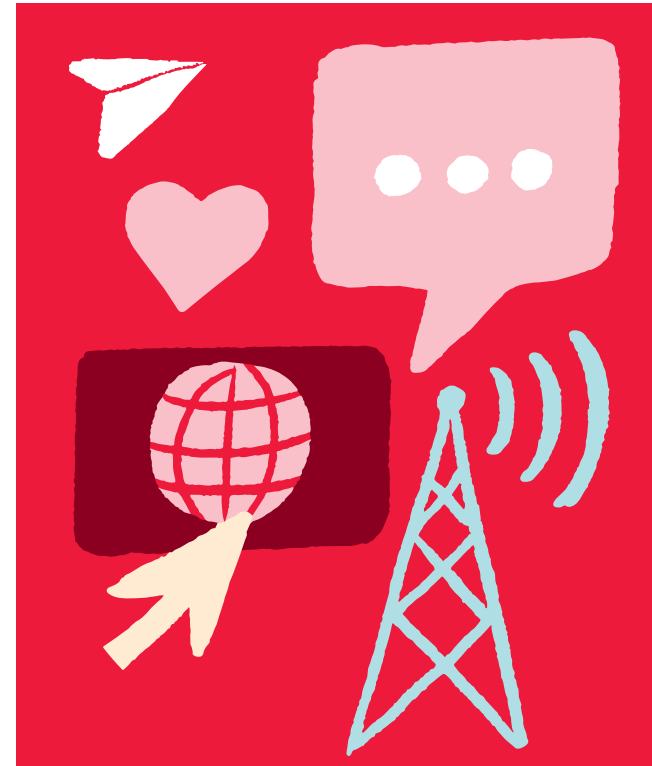
Monet toivoivat, että matkustamista yleisesti vähennettäisiin, vaikka lomillakin on mukava käydä.

Kuitenkin suurin yhdistävä keskustelunaihe on tiedon lisääminen ja koulutus. Kestävään kehitykseen liittyvistä perusasioista jokaisen olisi hyvä saada lisää tietoa, kuten siitä, miten vaatteet valmistetaan tai miten paljon eri asiat kuluttavat energiaa.

Myös kasvisten kasvattamiseen ja maatalouteen liittyvien asioiden opettamista lapsille ideoitin:

“Opetettaisiin myös lapset kasvattamaan kasveja. Tulevaisuuden kehityksen tekijöitä ovat lapset.”

(Vammaispalvelujen asiakas).

Tietoa pitäis lisätä tavallisille ihmisille. Onhan meillä perustieto, mutta pitäis olla enemmän just vaikka johonkin energiantuotantoon liittyvää tietoo. Että mistä se sähkö tulee ja millanen se prosessi on.”

Vamos-nuori

Mutta aikuisetkin tarvitsisivat asennekasvatusta: silloin ihmistä kiinnostaa, jos hän

kokee, että on oma lehmä ojassakin tässä. Riippuu elämäntilanteesta ja elämänympäristöstä, koulutuksesta ym.”

”Ihmisten pitäisi ymmärtää, että ollaan samassa veneessä.” (Vamos-nuori).

Kulttuurisilla ilmiöillä kuten medialla on vaikutuksensa. Ihmiset saavat vaikutteita myös elokuvista ja somesta.

”Huumorin keinoin voi valistaa ihmisiä [kuten Chaplin Nykyaika-elokuvassa] (Vammaispalvelujen asiakas).

Julkisuudessa olevilla ihmisillä on näkyvyyttä ja sitä kautta vastuuta:

”Julkkisten pitää saada koko ajan kaikkea uutta ja kallista. Kaapit täynnä laukkuja, jotain vuittoneita [näytetään esim. Instagramissa]. Ei tarteisi lentää omilla lentokoneilla. Jos lennät lentokoneilla yksin, niin siihen menee polttoainetta.

Tarvitseeko niin paljon kallista tavaraa?” (Vamos-nuori).

”Aika paljon tulee negatiivista uutisointia. Että ois enemmän sellaista positiivista uutisointia, että mitä vois ite tehdä, jotta asioilla ois vaikutusta.”

Kiertotalouskeskuksen työntekijä

Uutismediaa puolestaan kritisoitiin kielteisyydestä. Julkiseen keskusteluun kaivattiin toivoa:

”On se hyvä, kun sitä tietoa jaetaan. Mutta kun on hirveesti negatiivista. Niin pitäishän siellä olla jotain, mikä antaa toivoa.” (Vamos-nuori).

Toivo olikin asia, mikä koettiin voimanlähteeksi ympäristökeskustelussa:

”Jos ihmisillä ei olisi toivoa, mikään ei muuttuisi.” (Kiertotalouskeskuksen työntekijä).

Kun tietoa ja toivoa on lisää, voi syntyä muutostarinoita. Tällainen kuultiin esimerkiksi tuetun asumispalvelun yhteisön keskustelussa. Yksi kertoi siitä, kuinka hän nykyään osallistuu yhteisön ympäristötekoihin oma-aloitteisesti:

”Kierrätän nyt vähän paremmin, ettei kaikki mene samaan roskikseen. Lajittelu on tärkeää, roskat roskakatokseen oikeisiin paikkoihin. Aiemmin tällainen ei kiinnostanut paskaakaan.”

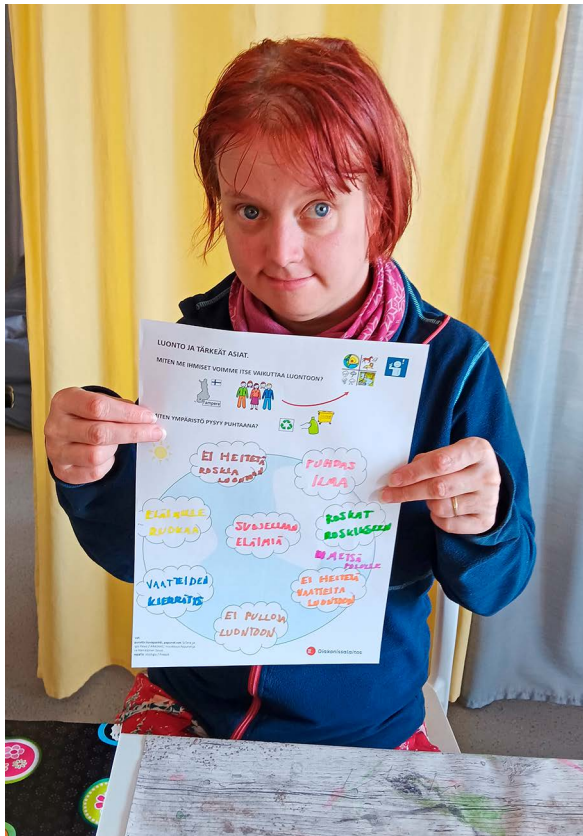
Syy muutokseen oli esimerkiksi lasten tulevaisuuden miettiminen:

”Pakko. Vaikka yksi ihminen ei voi paljoa, niin kun kaikki tekee, se vaikuttaa.”

Yhteisön ympäristöteoilla oli ollut vaikutusta myös muihin ihmisiin. Tuetun asumispalvelun yhteisön asukkaat Helsingissä ovat tehneet säännöllisesti ympäristökierroksia oman yksikön lähetyville, jolloin kerätään roskat tien varsilta ja lähimetsistä. Vastaan tulevat ihmiset ovat alkaneet antaa palautetta ja kiitosta. Nyt monista

lenkeillä tavatuista ihmisistä on tullut uusia tuttavuuksia tuetun asumispalvelun yhteisön ihmisille:

“Luulisi, että vanhuksat on viimeisiä, jotka uskaltaa tulla tänne, mutta nyt ne tulee ympäristökierroksiin mukaan ja juhliin tänne meille”.

Kuva 7. Vammaispalvelujen asiakas Sari tiivistä työssään monen kaverinkin ajatukset: kaikki voivat tehdä jotain.

Kuva 8. Vamos-nuorten toiveiden tulevaisuudessa on vihreä hyvinvoiva luonto lähellä. “Ihmisiä pitäisi kiinnostaa”. Varsinkin niitä, joilla on rahaa ja valtaa. Siilinjärven Vamoksessa on vietetty nuorten omasta toiveesta ympäristöteemaista kevättä retkineen, ja luonnon parantavasta voimasta on puhuttu paljon yhdessä.

6 Tulevaisuutta kohti

Diakonissalaitoksen pilottihanke on osoittanut, että yhteiselle ympäristökeskustelulle on tilausta. Oikeus luontoon ja ympäristöä koskevaan keskusteluun kuuluu kaikille. On tärkeää, että ketään ei jätetä *Leave no one behind* -periaatteen mukaisesti.

Tulevaisuustyöpajojen tulokset tiivistävät monta tärkeää huomiota.

Monille on tärkeää, että lähellä on vihreää, hyvinvoivaa luontoa, sillä se vaikuttaa omaan mielialaan ja tuo onnellisuutta elämään. Onkin olennaista, että jokaisella olisi tulevaisuudessa mahdollisimman esteetön pääsy luontoon tai veden äärelle.

On myös tärkeää, että me ihmiset, yksilöinä, tekisimme enemmän tekoja ympäristön puolesta: emme liikaa luontoa, lajittelemme roskia, kierrätämme, korjaamme vaatteita ja tavaroita ja kulutamme ruokaa ja vettä maltilla. Hyvässä tulevaisuudessa me ihmiset, yksilöinä ja rooleissamme eri organisaatioissa, tekisimme enemmän tekoja ympäristön puolesta. Ihmiset muodostavat myös organisaatioita, joilla on vielä enemmän varoja ja valtaa toimia. Työpajoissa toivottiin, että niiden mukanaan tuoma vastuu näkyisi tulevaisuudessa paremmin organisaatioiden valinnoissa.

Työpajoissa saimme kuulla, kuinka joissakin palvelumuodoissa Diakonissalaitoksella ja Rinnekodeilla tehdään ympäristötekoja yhdessä: retkeillään luonnossa, keskustellaan ympäristöstä tai tehdään lenkkejä, jolloin kerätään porukalla roskia luonnosta. Yhdessä tekeminen synnyttää motivaatiota ja muutostarinoita. Kun tehdään ympäristötekoja, voi syntyä vastavuoroisesti uusia yhteyksiä, ja yhä useampi saattaa lähteä mukaan.

Diakonissalaitos jatkaa työtä, jotta asiakkaiden osallisuus näkyisi entistä paremmin organisaation vastuullisuustyössä. Tämän raportin tuloksia hyödynnetään Diakonissalaitoksen

vastuullisuustyössä, vaikuttamisessa, henkilöstön kouluttamisessa sekä syksyllä 2024 käynnistyvässä Toivoa ja tekoja -vastuullisuuskampanjassa.

Haastamme myös muita toimijoita laajentamaan osallisuutta omassa vastuullisuustyössä.

Raportti on julkaistu Diakonissalaitoksen verkkosivuilla, ja se on vapaasti ladattavissa ja kaikkien hyödynnettävissä.

7 Lähteet

.....
Kestävyyspaneeli (2022) Myönteinen tulevaisuus Suomelle. Uudenlainen myönteinen kestävä Suomen tulevaisuuskuva on tutkitusti tarpeen.
Saatavilla: <https://www.kestavyyspaneeli.fi/wp-content/uploads/sites/41/2022/06/Myonteinen-tulevaisuus-Suomelle.pdf>
.....

Oikeusministeriö (2020) YK:n kestävä kehityksen tavoitteet ja syrjinnän seuranta. Policy Brief 3, Syrjintä Suomessa, 2020
Ajankohtaista tietoa syrjinnästä ja yhdenvertaisuudesta.
<https://yhdenvertaisuus.fi/policy-briefit>
.....

Valtioneuvosto (2023) Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon 1. ja 2. osa. Näkymiä seuraavien sukupolvien Suomeen. Valtioneuvoston julkaisu 2023:1. Saatavilla:
<https://valtioneuvosto.fi/tulevaisuusty-ja-ennakointi/tulevaisuusselonteko>
.....

UN (2024) Agenda 2030. <https://sdgs.un.org/2030agenda>
.....

.....
UN Sustainable Development Group (2024)
<https://unsdg.un.org/2030-agenda/universal-values/leave-no-one-behind>
.....

YK-liitto (2024) Kestävä kehitys. <https://www.ykliitto.fi/kestava-kehitys>
.....

Ympäristö.fi (2024a) Ilmastonmuutos vaatii nopeaa toimintaa.
<https://www.ymparisto.fi/fi/ilmasto-muutoksessa/ilmastonmuutos-vaatii-nopeaa-toimintaa>
.....

Ympäristö.fi (2024b) Katsaus Suomen ympäristön tilaan. Luonto.
<https://www.ymparisto.fi/fi/ympariston-tila/luonto>
.....

Diakonissa-
laitos

Rohkeasti ihmisarvon puolesta

Alppikatu 2, 00530 Helsinki · www.hdl.fi